Vlaams Parlement

1361 (2017-2018) – Nr. 1
ingediend op 8 november 2017 (2017-2018)

Voorstel van bijzonder decreet

van Björn Rzoska, Ingrid Pira, Wouter Vanbesien en Bart Caron

houdende wijziging
van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005,
wat het instellen van extra onverenigbaarheden
voor burgemeesters en schepenen betreft

verzendcode: BIN

TOELICHTING

1. Algemene toelichting

Het is de bedoeling van dit voorstel van bijzonder decreet eindelijk werk te maken van een cumulatieverbod voor de functies van Vlaams volksvertegenwoordiger en de uitvoerende lokale mandaten van burgemeester en schepen. Daarbij kiezen de indieners uitdrukkelijk voor een verbod op het samengaan van mandaten en dus niet alleen voor een limiet op de vergoeding die politieke mandatarissen kunnen krijgen als ze verschillende mandaten uitoefenen. Het gaat om een principiële keuze. Niemand kan verschillende verantwoordelijke functies combineren zonder dat hij of zij ergens gaten laat vallen. Supermensen bestaan niet. Het gaat overigens niet alleen om tijdsbesteding, maar ook om aandacht, focus en het stellen van prioriteiten. Het combineren van functies leidt altijd tot een vorm van belangenvermenging (met name van een uitvoerend en een wetgevend mandaat) of belangenconcentratie. Het spreiden van macht over verschillende personen verdient de voorkeur. Het feit dat daardoor meer mensen een verantwoordelijkheid dragen (meer mandaten), kan in een democratie waarin alle burgers in principe als coproducenten beschouwd moeten worden, bezwaarlijk als een probleem gezien worden. Het tegendeel is veeleer waar. Het cumuleren van vergoedingen is de laatste tijd terecht ook zwaar onder vuur komen te liggen. Een principieel cumulatieverbod lost dat voor een deel op.

Maar ook andere combinaties van vergoedingen zullen verder bekeken moeten worden, zowel voor lokale bestuurders als voor volksvertegenwoordigers (in intercommunales, vzw's, en allerlei parallelle en tussenstructuren).

De functie van minister, provinciaal deputé of parlementslid moet worden beschouwd als een voltijds mandaat. Ook de functie van burgemeester, schepen of OCMW-voorzitter (OCMW: Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn) in een gemeente is een voltijdse verantwoordelijkheid. Het is onmogelijk op een volwaardige manier twee (meer dan) voltijdse functies uit te oefenen.

Het gelijktijdig uitoefenen van verschillende mandaten kan bovendien tot belangenvermenging leiden. Voor alle mandatarissen (ook schepenen van kleine gemeenten bijvoorbeeld) geldt dat ze elke (schijn van) belangenvermenging moeten vermijden, zowel bij privéberoepsactiviteiten als bij het opnemen van mandaten op andere bestuursniveaus.

Vandaar het voorstel om een consequent cumulatieverbod in Vlaanderen in te voeren. Een mandaat in het Vlaams Parlement mag niet gecombineerd worden met een lokaal uitvoerend mandaat (burgemeester, schepen en dus ook OCMW-voorzitter).

2. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 3

In artikel 48, 3°, van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005 worden de woorden "voorzover de schepen hiertoe uitdrukkelijk verzoekt" opgeheven. Nu kan een Vlaams volksvertegenwoordiger zelf de beslissing nemen om zich in een lokaal bestuur tijdelijk te laten vervangen en zelf kiezen voor een staat van verhindering voor de tijd dat hij het mandaat van Vlaams volksvertegenwoordiger uitoefent. Door die zinsnede in artikel 48, 3°, op te heffen, vervalt de vrije keuze en wordt de facto een cumulatieverbod ingevoerd voor de tijd dat de persoon in kwestie zijn mandaat in het Vlaams Parlement opneemt. Wel wordt in de mogelijkheid voorzien dat het parlementslid bij verlies of afstand van zijn mandaat, het lokaal bestuursmandaat opnieuw opneemt.

Volgens artikel 24bis, §3, van de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980 (BWHI) kunnen het Vlaams Parlement en het Waals Parlement, elk voor hun eigen leden, bij decreet extra onverenigbaarheden instellen. Dat geldt in elk geval voor de onverenigbaarheid van de mandaten van Vlaams volksvertegenwoordigers.

Aangezien het Vlaams Parlement krachtens artikel 6, §1, VIII, BWHI bevoegd is voor de ondergeschikte besturen, en meer bepaald voor "de samenstelling, organisatie, bevoegdheid en werking van de provinciale en gemeentelijke instellingen en van de bovengemeentelijke besturen", kan ook een cumulatieverbod ingesteld worden voor burgemeesters en schepenen met het mandaat van federaal parlementslid en Europees parlementslid voor de periode waarin die parlementsleden hun federaal of Europees mandaat uitoefenen.

In artikel 48 van het Gemeentedecreet is overigens de facto een cumulatieverbod voor schepenen opgenomen. Het gaat daarbij niet alleen om de onverenigbaarheid met het ambt van provinciaal deputé (artikel 48, 2°), maar ook met dat van een lid van de Federale Regering of de Vlaamse Regering, en dat van de Europees commissaris (artikel 48, 1°).

Dezelfde regeling als vermeld in artikel 48 geldt krachtens het bestaande artikel 61 van het Gemeentedecreet ook voor burgemeesters. Door artikel 48, 3°, te wijzigen, wordt via artikel 61 ook voor burgemeesters een cumulatieverbod ingevoerd: ze kunnen de functie van burgemeester niet combineren met een mandaat van Vlaams volksvertegenwoordiger, federaal of Europees parlementslid.

We kiezen ervoor om het cumulatieverbod in te stellen voor alle burgemeesters en schepenen, ook voor de uitvoerende mandaten in kleinere gemeenten. Wat de tijdsbesteding betreft, zou een combinatie van een parlementair mandaat met een lokale bestuursfunctie in een kleine gemeente nog mogelijk zijn. Soms wordt de grens vastgelegd op gemeenten tot 50.000 inwoners. Maar ook voor kleinere gemeenten kan belangenvermenging spelen. Een dergelijke grens is bovendien altijd erg arbitrair. Wat bijvoorbeeld met gemeenten die 51.000 inwoners tellen? Een algemeen cumulatieverbod is vooral belangrijk om te vermijden dat in het Vlaams Parlement wel nog een hele reeks burgemeesters en schepenen zouden zetelen van kleinere gemeenten, terwijl de burgemeesters en schepenen van grote gemeenten uitgesloten zijn. Dat zou tot een onevenwicht kunnen leiden in de besluitvorming van het Vlaams Parlement, iets wat soms nu al merkbaar is.

Björn RZOSKA
Ingrid PIRA
Wouter VANBESIEN
Bart CARON

VOORSTEL VAN BIJZONDER DECREET

Artikel 1. Dit bijzonder decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. Artikel 48, 3°, van het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, het laatst gewijzigd bij het decreet van 23 januari 2009, wordt vervangen door wat volgt:

"3° de schepen die het mandaat uitoefent van federaal, Vlaams of Europees parlementslid. De verhindering geldt zolang de schepen het mandaat van federaal, Vlaams of Europees parlementslid uitoefent;".

Art. 3. Dit bijzonder decreet treedt in werking uiterlijk op 1 januari 2019.

Björn RZOSKA
Ingrid PIRA
Wouter VANBESIEN
Bart CARON